

MONITOR WARSZAWSKI.

z WARSZAWY DNIA 20 STYCZNIA 1824 ROKU WE WTOREK.

WARSZAWA.

— Towarzystwo Króle. Warszaw. *Przyjaciel Nauk* odbędzie posiedzenie publiczne w Sobotę dnia 24 b. m. na którym Prezes Towarzystwa Rada Stanu *Staszyc* zagał Posiedzenie. — Jeneralny Wizytator Szkół *Józef Kossakowski* czytać będzie *Rys życia i zasług s. p. Prałata Bohusza*. Rada Kommissyi Rząd. Wyznań Relig. i Ośw. Publ. *Surowiecki*, rozprawę o początku dawnych Słowian. — Professor Fry. Hr. *Skarbek*, o dobroczynnych zakładach dla rolników. Sekretarz Senatu *Julian Niemcewicz* poezją. — Miejsce posiedzenia w Nowym domu Towarzystwa.

— Redakcja *Pamiętnika Warszawskiego* ogłosiła iż z powodu nieprzewidzianych przeszkód Drukarni, przymuszona jest odłożyć wydawanie wspomnianego pisma do czasu nieograniczonego. Osoby które złożyły Prenumeratę mogą ją odebrać.

— Słychać iż w Warszawie ma być założona *Papiernia* która swe działanie odbywać będzie za pomocą maszyny parowej. (Kur.)

— JW. JX. *Dzięcielski*, Biskup Aretański, Suffragan i Proboszcz Diecezyi Kujawsko-Kaliskiej, przybył do Warszawy. (Kur.)

— W roku 1823 znajdowało się w tutejszym Szpitalu Ewangielickim wyznania Auszpurskiego chorych osób płci obojczy 505, z tych 394 ozdrowiało, a 77 umarło. Dano pomoc lekarską 291 osobom ubogim niezostającym w szpitalu; w ogólności leczono 796 chorych, więcéj przeto 72 niż w r. 1822. (Kur.)

z PETERSBURGA 9. (21.) Grudnia.

Najiaśniejszy Cesarz przesłał Order Sgo Andrzeia Królowi Jmci Portugal-skiemu i J. Kiéy Mości Infantowi Don Miguel.

Najiaśniejszy Cesarz przesłał Order Sgo Jerzego I. Klasy J. Kiéy Mości Xiążęciu *d' Angoulême*.

Oprócz tego Najiaśniejszy Pan zaszczycił następujące osoby Orderami, Sgo Alexandra Newskiego z brylantami, Hrabiego *de la Ferronaye*, Posta Francuzkiego przy Dworze Petersburskim. — Orderem Sgo Andrzeia Vice - Hrabiego *Chateaubriand* Ministra interesów zagranicznych we Francyi i Xiążęcia *Montmorency* Para Francyi.

14 (26) Grudnia.

W pamiętny dzień Urodzin Jego Cesarskiej Mości, otrzymali: Order Sgo Włodzimierza pierwszy Klasy JJ. CC. MM. WW. XXżeta *MIKOŁAJ* i *MICHAŁ*; Order Sgo Andrzeia, Szef Jen: Sztabu Jenerał *Xze Wolchoński*, Dowódzca Gwardy Jenerał *Uwarow*, Prezes w Radzie Stanu do spraw cywilnych i duchownych *Admiral Mordwinow*. Order Stéy Anny pierwszy Klasy z diamentami, Sekretarz Stanu interesów Finlandzkich *Baron Rehbindler*, Order Stéy Anny pierwszy Klasy: pełniący obowiązki Polskiego Ministra Sekretarza Stanu Jenerał Bdy *Stefan Hr. Grabowski*, Jenerał Adj. Hr. *Michaud* i Jenerał Maj. *Gotowin*. Order Sgo Włodzimierza drugi Klasy, Wikaryusz tutejszy Metropolii

Biskup *Rewalski Grzegorz*. Dyamentowe ozdoby Orderu Stéy Anny drugi Klasy, Sprawujący interesy na dworze Madryckim Szambellan Stéy Klasy Hr. *Bulgari*. Order Stéy Katarzyny drugi Klasy Mażonka Ministra Skarbu Pani *Cancrin*.

Mianowani zostali: Rzeczywistemi tajnymi Radcami, Minister Wyznań i Oświecenia *Xze Golicyn*, i Minister Sekretarz Stanu Spraw zagranicznych Hr. *Nesselrode*; Jenerałami piechoty Jenerałowie Porucznicy, *Kapcewicz* Dowódzca Korpusu Sybirskiego, panujący *Xze Anhalt - Bernburg*, *Sukin* Komendant Twierdzy Petersburskiej, Jen: Adj. *Batuszew*, Jenerał Adj. *Markiz Paulucci* Jen: Poliemayster Igo wojska *Oertel*, Xiążę *August Holstein - Oldenburg*, Dyrygujący Ministerstwem Woyny *Tatiszczew*, Dowódzca 7go Korpusu piechoty *Sabanerew*, Komendant Rewlu *Berg* I. Podolski Gubernator wojenny *Bachmetiew*, Jenerał Adj. *Xze Szczerbakow*. — Jenerałami Jazdy: Dowódzca pierwszego Korpusu piechoty *Wojnow*, Jenerałowie Adj. Hr. *Lambert* i *Wasilczykow*. Jenerałem Inżenieryi, *Oppermann*. Tajnym Radcą i Senatorem Rady Państwa Hr. *Tołstoy*.

JEGO CESARSKA MOŚĆ raczył, na przed stawienie Rzeczywistego tajnego Radey Stanu *Tatiszczewa*, mianować Radcą Stanu, Radcę Kollegskiego *Obreskowa* Sprawującego interesy przy Dworze Wiedeńskim; Assessora zaś *Rodofinikina* Radcą Nadwornym, a Szambelana *Xcia Czetwertyńskiego* Kawalerem Orderu Sgo Włodzimierza 4tej Klasy.

Niemniéj otrzymał Order Sgo Włodzimierza I. Klasy, Dyrektor Kr. Sardyńskiego Sekretaryatu Stanu Spraw zagranicznych, Kawaler *Provana di Collegno*.

z PARYŻA 1 Stycznia.

Dziś o drugiéj Posłowie i Ministrowie pełnomocni dworów zagranicznych złożyli uszanowanie Królowi i rodzinie królewskiej. Nuncyusz Apostolski złożył Królowi i rodzinie, jego życzenia w dzień nowego roku.

Mowa Biskupa Hermopolitańskiego Wielkiego Mistrza Uniwersytetu Francuzkiego:

Najiaśniejszy Panie!

Rok dopiero co skończony tak płodny był w wielkie wypadki, że sam zdołałby unieśmiertelnić panowanie Waszój Królewskiej Mości.

Syn Francyi który za rozkazem Królewskim iak Bohatyr wybawca postępuje przez uciśnioną Hiszpanią; tych którzy siłą pokonał do kochania swego zwycięstwa zniewala; wojsko, które Europę nie tyle blaskiem dzieł bohater-skich iak raczéj karnością nieznaną w dziejach wojskowych zadziwia; tron obalony, podzwignięty szczęśliwie, ia-

wnie pomszczona prawosć, spokojność świata świętą wywalczona wojną, w której ludzkość zawsze się z najsławniejszą łączyła odwagą; oto N. Panie co Niebo w przeciągu kilku miesięcy uyrzyć nam dało. Dzięki stały i przewidujące polityce W. K. Mości; odtąd w potężny zewnątrz, spokojny wewnątrz Francyi, znikną ślady doznanych nieszczęść, utwierdzą się prawa, a nauki bezbożności i bezrządu, tylu klęsk przy-czynny, od wszystkich pogardzone zostaną. Oświeceni doświadczeniem rodzice coraz mocniéj czuć będą, że dzieciom swoim dać powinni przykład poświęcenia się dla wiary i tronu, a wychowanie domowe usposobi do wychowania publicznego. W ten czas to zawsze od nich wspierani nauczyciele, z korzyścią pracować będą dla utworzenia chrześciańskich i wiernych monarsze pokoleń, młodziéj utwierdzona przykładem hono-ru i cnoty, wywdzie ze szkół naszych godna dobrodzieystw które iéy na przyszłość Twoja Królewska mądrość zapewnia. Ży N. Panie, abyś był świadkiem zupełnego odrodzenia i słyszał błogosławieństwa ludów twemu oycowskiemu berłu poddanych.

Odpowiedź Króla.

Dziękuję WPanu za uczucia wyrze-czone w imieniu Rady Oświecenia Publicznego. Opatrzność w przeszłym roku wiele dla nas zrobiła, spodziewamy się że ieszcze więcéj uczyni; korzystaj WPan z tego i pokaż młodziéj że z pomocą Opatrzności wszystkiego można dokazać, i że być dobrym chrześcianinem i wiernym poddanym, jest nayspierwszym obowiązkiem człowieka, który wraz z urodzeniem zacią-ga.

Xiądz *Nicolle* Rektor Akademii Paryzkiej w imieniu jéy tak przemówił:

Najiaśniejszy Panie!

Akademia Paryzka składa swój hołd i życzenia, Oycu Francuzów, oycu nauk, przyjacielowi i opiekunowi liczny młodziéj godny Jego oycowskiéj czułości i Królewskiej opieki. Tak jest N. Panie, przyjemnie nam jest oznaymie Ci że Religia odzyskuje swoją władzę w szkołach naszych i że porządek i przywiązanie do pracy wszędzie panują. Ta szczęśliwa zmiana, owoc gorliwości nauczycieli w dopełnianiu ich obowiązków, jest także jednym z dobrodzieystw Panowania W. K. M. gdyż przykład Panującego rozrządza przeznaczeniem równie szkół iak i Królestw. Szczęśliwi N. Panie nauczyciele, którzy, dla nadania większy napomnieniom swoim powagi potrzebują tylko zwrócić ku Tronowi oczy swoich uczniów; dla zapalenia ich emulacyi, wskażą im ich Króla który berło nauk z berłem państwa łączy, dla wywieszenia ich we wszystkich cnotach, wystawia im cnoty Mo-

narchy i rodziny jego. Jeśli będziemy mówić im o dobroci, mądrości i heroizmie, uwielbimy tylko najmędrszego z Królów, co w przeciągu lat kilku zamknął rany które za nieuleczone uważano; wyobrazimy tylko tę tkliwą dobroć wyrytą na czole dziedzica Tronu i okazującą się codziennie licznymi dobrodziejstwami, wspomnimy tylko wybawiciela Hiszpanii i przytoczymy jego odpowiedź woioownikom zaklinającym go aby tak drogiego życia nie narażał. Te żywe nauki wpoły się w umysł i w serce młodzieży, iakoż widzieliśmy ją wszędzie, wystawiającą w więzku Wirgila chwałę wojsk i zwycięstwa prawości. Z uniesieniem przyjęła ofiarowany od Ciebie Panie Portret Waszcy Królewskiej Mości: zaświadczy to dzień poświęcony Akademickim naszym tryumfom, w którym ten ukochany Obraz pierwszy raz uyrzeli ci młodzi zapasnicy, szczęśliwi i dumni że w obliczu Monarchy swego uwieńczeni zostaną.

Nauczyciele niemniéj iak uczniowie uczcili ten nowy dowód dobroćliwości W. K. Mości dla Akademii Paryzkiej. Pozwól N. Panie abyśmy Ci uroczyste dziękczynienia złożyli, starać się będziemy zasłużyć na łaskę twoją i podwoić jeśli podobna gorliwość i uszanowanie dla naszego Monarchy.

Odpowiedź Króla.

Z uczuciem przyjmuję powinszowania Akademii Paryzkiej — Opatrzność wiele mi łask użyczyła, lecz nie mnie tyle nie wzruszyło iak ta, że mi donosisz W. Pan o skłonieniu się młodzieży do Religii, gdyż bez zasad religijnych nie można być dobrym obywatelem; i nadal zasługujecie się Kraiowi tym sposobem, a wielką sobie chwałę zjednać. —

2 Stycznia.

Wyżsi officerowie trzynastu legionów gwardyi narodowej, przypuszczeni byli dnia wczorajszego, do złożenia powinszowań nowego roku Królowi i Rodzinie Królewskiej. Król odpowiedział Xięciu Reggio który był na ich czele:

„Zawsze z coraz to nowym upodobaniem, widzę officerów gwardyi narodowej mego dobrego miasta Paryża. Jeżeli się pośród nich tak często iakbym sobie życzył znajdować nie mogę; wynagradza mi to chwila która ich do mnie przybliża.»

Monsieur brat Królewski szczególnym względem zaszczycił gwardyją narodową i temi słowy odpowiedział na powinszowania Xcia Reggio.

„Mocnego doznałem zadowolenia w dniu wejścia do Stolicy mego syna, gdy gwardyją narodową Paryża pod bronią uyrzał. Deszcz który zrazu padać zaczął, nie zmniejszył ich gorliwości; cieszyło mię to, a Panowie Officerowie, spodziewam się, oświadczą to gwardyi narodowej.»

Również Madame z dobrocią przyjęła Deputacyją Gwardyi narodowej, toż samo przyjęcie spotkało ich u Xięcia Angoulême.

Król raczył Hrabiego *Chabrol de Volvic* Prefekta Departamentu Sekwany, ozdobić wielką wstęgą Legii honorowej.

Piszą z *Nantes* że wszyscy Royaliści z radością postrzegli iż Siostrzeniec *Charretta* zajął miejsce w Izbie Parów; cała Wanda widzi w tém wyniesieniu swoją nagrodę.

Postanowienie królewskie mianujące nowych Parów jest dotąd przedmiotem rozmaitych uwag dziennikarzy. Jedni upatrują w nim początek harmonii obudwóch izb które aż dotąd odosobnione były, drudzy zgadzają się w prawdzie na wybór uczyniony, życzyliby sobie iednak, aby ieszcze, niektóre osoby zostały na godność parów wyniesione; inni mniemają że kościół katolicki nie ma ieszcze dostatecznych reprezentantów a wszyscy prawie żałują że w tém rozporządzeniu pensye są w równi z Majoratami postawione.

Sąd woenny większością 6. kresk przeciw i. uwolnił wołyżera *Simon*, który w dzień wjazdu Xięcia Angoulême, stojąc na warcie przy ogrodzie *Thulleries* zastrzelił młodzieńca nazwiskiem *Honein*. Młodzieniec chciał wdrzeć się na taras, szkalował żołnierza i pospólstwo przeciwko niemu podburzał.

z MADRYTU 23. Grudnia.

Mówią tu mocno iż wkrótce wydzie Uniwersał Królewski zwołujący Kortezy podług dawnych form monarchicznych. Day Boże abyśmy go iak napyrdzcy oglądali! Day Boże aby te Kortezy nie były do naszych Stanów podobne! — aby wybór padł na godnych członków — aby Król mógł bez obawy i niebezpieczeństwa poddać temu zgromadzeniu do rozwagi ważne pytanie: czyli prawo publiczne Monarchii Hiszpańskiej jest dostateczne do szczęścia i bezpieczeństwa narodu? czyli nie jest sprzeczne z oświeceniem wieku, i czyli zmian potrzebuje?

Od rozwiązania tych tak ważnych zagadnień zawisło szczęście lub nieszczęście Hiszpanii; one iedynie mogą wskazać kres ostateczny tym pięknym planom reformy którą iéy chcą narzucić, nie znając z gruntu i bez uprzedzeń ani charakteru, ani obyczajów, ani zwyczajów ludu, tak odmiennego od innych narodów. (*Drap. bl.*)

Nowe postanowienie Królewskie mianuje posłami do różnych Dworów następujące osoby, *Paéz de la Cadena* będzie Ministrem przy dworze Londyńskim a *Eredia* Kommissarzem likwidacyynym; *Andunga* Ministrem w Berlinie; *D. T. Acosta* Ministrem w Dreźnie; *Navia* sprawującym interessa w Hollandyi.

Król Hiszpański chcąc Duchowieństwu swojemu wysokiego szacunku okazać dowody, żałując iż okoliczności niepozwalają mu dla tych osobliwie członków tak szanownego stanu, którzy się w ostatnich wypadkach odznaczyli, tyle uczynić ileby sobie życzył, udzielił wielki krzyż Orderu Izabelli Katolickiej Arcybiskupowi Walency; wielki krzyż Orderu Karola III. Arcybiskupowi Taragony i Biskupom Orihuela, Pamplony, Urgelu, Ceuty, Malagi, i Salsony.

Jego Królewska Mość raczył Don Antonio Vargas i Laguna Markizem de la Constancia mianować.

Przy Ministerjum Woyny utworzoną została junta woenna do urzędzenia Gwardyi i wojska; członkami iéy są: Xiążę Infantado, Baron Eroles, Hr. Espagne i Marszałek polny Don Pedro Bailer; Sekretarzem jest Don Carlos de Ulman. Jenerał - Inspektorowie i Jenerał - Dyrektorowie wszystkich rodzajów broni są z prawa członkami téy Junty.

Król postanowił nowy Order, który wszyscy otrzymać mają, co za prawością, czyli w obronie Religii i kraiu do broni się wzięli. Gwiazda orderu biała złotem haftowana, w środku czerwony krzyż z królewską Koroną nad wierzchem dwóch palm splecionych, napis: *El Rey a la Fidelidad*.

Ramon d' Egua Jeneralnym Kapitanem; Karol O' Donnel, Baron Eroles i Hr. Espagne Kawalerami orderu Karola III. wielkiej wstęgi; don Pedro Echavarrri Markizem *de la Fidelidad*, mianowani zostali.

Quesada, Pedro Grimarest i Laguna posunięci na stopień Jenerałów Poruczników.

Spodziewają się że Baron Eroles przybędzie do Stolicy: wierni Hiszpanie z radością widzieliby przy Tronie, iego walecznego obrońcę, którego światło może być Monarsze użyteczne.

Król codziennie wyieżdża i odbiera dowody przychylności swojego ludu.

z LONDYNU 3. Stycznia.

W mowie Prezydenta Stanów Zjednoczonych jest myśl z której o iego widokach powątpiewać możemy. Ustanawia on zasadę: że odtąd żadne mocarstwo Europejskie nie będzie mogło zakładać osad na stałym lądzie Ameryki. Wprzód nim przystaniemy na propozycyją tak nową i tak samowładną, powinniśmy zastanowić się cokolwiek nad możliwością iéy zastosowania. Cóżkolwiek będzie, mniemamy że ta propozycja wniesioną została aby osłonić przyszłe rozpostarcie granic Państwa Stanów Zjednoczonych od iednego morza aż do drugiego. Republikanie niemniéj pragną powiększenia swych granic iako i rządy monarchiczne i w tym względzie ścisłą na nich baczność dawać potrzeba.

Kuryer umieszcza następujące uwagi o wyspie *Cuba*: Jeśli mieszkańcy téy wyspy ogłoszą się niepodległemi, natenczas Zjednoczone Stany północnej Ameryki usiłować będą przyłączyć ich do siebie, a gdy zostaną panami *Hawanny*, w tedy możemy się pożegnać z osadami naszymi Zachodnio-Indyjskimi. Kto bowiem posiada *Hawannę*, ma także sposób, abyśmy ani becuki cukru z Jamajki nie sprowadzili. Komuż więc dozwolimy obić *Hawannę*? Gdybyśmy ją mieli, zdołalibyśmy powściągnąć ambicyją Zjednoczonych Stanów.

Nowa pożyczka austriacka wynosząca 2,500,00 fun. szter. po 5 od sta na upłacenie długu należnego Anglii, okazała się w czoray pierwszy raz na giełdzie. Wzięli ją na siebie bracia Baring i Comp: Reid Irving i Comp: i N. M. Rothschild. Każda obligacya wydana jest na 1,000 Ryńskich w konwencyonalnej monecie, procent zaś ma się pobierać w Wiedniu.

W Jamaice ieszcze umysły nie są uspokojone z powodu przyszłego wyzwolenia niewolników. Aresztowano tam kilku emissaryuszów z wyspy St. Domingo, byli bowiem obwinieni o podburzenie Marronów (wolnych murzynów). — Jest teraz na téy wyspie 350,000 niewolników. Wywożą z niéy 13000. oxfetów cukru; 60,000 punczenów rumu i 18 milionów funtów kawy. Za to otrzymuje rocznie z Anglii rękodzielnych wyrobów za 2. miliony fun. szter.

W Barbados także odkryto ślady buntowniczych zamiarów.

Z powodu niedawno zaszłego znowu zdarzenia w Hrabstwie Essex gdzie pewny męszczyna, w moc pozwolenia dawnych ustaw, sprzedał publicznie żonę swoją, przyprowadzoną na targ na postronku, Dziennik *Times* uważa: «że takie zdarzenia hańbią władze miejscowe. Ze zaś podobne sprzedarze są przeciw dobrym obyczajom, więc przez to samo przeciwne ustawom, każdy zaś czyn ustawom przeciwny jest wykroczeniem.»

Z Irlandyi wywędrowało r. 1823 do Quebeck blisko 10,300 osób.

Z AMERYKI POŁUDNIOWEY

Gazeta «Telegraf z Hampshire» podaje następujący wyjątek z listu Oficera Angielskiego, który dla zastrony handlu około przylądka Horn krąży.

«Callao, 21 Sierp. 1823. — Hiszpańskie wojsko ustąpiło z Lima 16 Lipca w nocy, po cało miesięcznym pobycie w tem mieście. W tym czasie najmniejszą niepopewnością nieprzyzwoitości, nawet nie skonfiskowano i połowy dóbr któreby skonfiskować można było, co się zaś Kupców Angielskich tyczy, nie mają wielkiej przyczyny żalić się. Stosownie do ostatnich raportów o poruszeniach Hiszpanów, wojsko ich cofa się ku południowi wzdłuż brzegów, a Wojsko patryotów ciągnie ku Arequipa. Aż do dnia raportu żadna jeszcze bitwa nie zaszła, sądzą że Peruanie bez wielkich trudów osadzą Arequipa. Wojsko Patryotów składa się z 8500 ludzi któremi Jenerałowie Sucre, Santa - Cruz i Miller dowodzą. Ostatni dowodzi przednią strażą, a według powszechny opinii, więcej ma mieć talentu niż wszyscy razem zebrani peruańscy Jenerałowie, których liczba nie mała. Wojsko Hiszpańskie co do liczby wyrównywa im prawie, ale ma więcej iardy. Trudno więc przewidzieć, której stronie zwycięstwo posłuży, lecz to zdaje się niepodpadać wątpliwości, iż los całego kraju od wypadku pierwszój walnej bitwy zależy. Wygrają Hiszpanie, tedy Peru posiadłością ich na pewny czas być może, ile że mieszkańcy tutejsi w braku pieniędzy nie wiedzą dokąd się udać; krytyczne zaś ich położenie niezgody wewnętrzne pogorszą. Jest teraz dwóch Prezydentów i dwa Kongressy, jeden w Lima pod prezydenturą Jenerała Torre-Tagle, a drugi w Truxillo pod prezydentem Chiva - Aguero. Jenerał O' Higgins Exdyrektor Chili przybył tu ze swoją rodziną. Sądzą że rewolucya przygotowana w Chili z powodu nieprzystępności Dyrektora Jenerała Trajallé bliską jest wybuchnięcia.

Z SZWAYCARYI dnia 26 Grudnia.

Donoszą z *St. Gallen* że już prawie ułożono się z Biskupem i Kapitułą w *Coire* w przedmiocie dyccezalnym. Czekaia niebawnie na brewe teraźniejszego Papieża, które ma uzupełnić Bulę Piusa VII. względem połączenia Kościołów katolickich w Kantonie *St. Gallen* z dyccezą *Coire*. Za nim pomienione brewe nadejdzie, zniosła się Nuncyatura Kantonu w tym przedmiocie z Rządem w *St. Gallen* i uwiadomiła go o nowój instrukcyi w którą jest opatrzone. Mówią że dycceza będzie w prost zależec od Stolicy Apostolskiej która ma w niej używać praw metropolitalnych. Te-

mu trybowi rzeczy dano pierwszeństwo nad wszystkie inne, albowiem w razie przeciwnym, należałoby dyccezą oddać pod Arcybiskupa cudzoziemskiego.

(*Journ. de Francf.*)

Niektóre pisma użalały się że Kantony niedozwolily u siebie schronienia osobom wygnanym z innych krajów za buntownicze zamachy; z tego powodu umieściła *Gazette de France* następujący artykuł.

Kiedy Dyrektoryat wykonawczy Rzeczypospolitey francuzkiej zawiadamiał kantony szwajcarskie o rozkazie oddalenia naszych emigrantów, i gdy kantony powolne były rozkazowi, publiczsci liberalni uyrzeli w téj uległości podwójny zadatek szczęścia Francyi i szczęścia Szwajcarów.

W saméj rzeczy, iakżeby rewolucya ścierpiała była nieprzyjaciół swych tak blisko stolicy? Rewolucya, która wśród krajów nawet północy, ściagała brata i siostrę najsławniejszój swój ofiary.

Dziś gdy Mocarswa Europejskie od tegoż rządu, wygnania emigrantów Jakobińców domagają się, wszystko się zmienia; to co było prawem, jest teraz w oczach Publicistów liberalnych tyranją; co było obowiązkiem, staie się dziś podłością. Zdziwiająca giętkość Teoryi! zastosować się dających do najsprzeczniejszych postanowień, w miarę czasu i miejsca.

Nie jest bynajmniej myślą naszą ganić politykę Dyrektoryatu, szedł on za natchnieniem naturalnym, dopełniał zasady ogólnej: lecz ponieważ to natchnienie jest naturalnym, dla czegoż żądają, ażeby go się Europa zrekła? i gdy ta zasada iest ogólną, czemuż dziwią się, iezli podług niej Europa postępuje.

To pewna, że prawo przytułku opiera się na wzajemnej Państw niepodległości; lecz tu niepodległość ma być wojną tajemną? czyż ona wymaga, by zbrodzień obrzydły swemu krajowi znajdował niewinność po za strumieniem lub słupem granicznym?

Było to prawda, udziałem naszego Rządu dawnego, a nawet mieliśmy bardzo często sposobność uważać, że ten dawny system nie jest tak dalece nienawistnym w oczach naszych liberalistów, iżby mu nie mieli niektórych rzeczy zazdrościć. Potępią oni skwapliwie to, co w dawnym Rządzie naszym sprzyjało ustaleniu porządku, trwałości i iedności; lecz korzystac chcieliby z tego wszystkiego, co mogło znajdować się przewrotnego w dyplomacye lub złe zrozumianym egoizmie tegoż Rządu.

Na nieszczęście (co podobno odnowi całą ich boleść) Europa iest iedną; narody téj części świata ieden tylko składają naród. W cywilizacyi politycznej większy ieszcze uczyniono postęp, iak w cywilizacyi towarzyskiej. Taż sama potrzeba, co zbliżyła rozproszone indiwida do tworzenia społeczeństw, zbliża dziś towarzystwa różne dla uformowania z nich iednej tylko społeczności.

Filozofowie zeszłego wieku niedosyć czernili, nie dosyć że okrzyczeli przywilej swiatyn pańskich; przywilej najstarszy i najtkliwszy, co tak wymownie ludziom przypominał, że *miłosierdzie* obok prawdziwej *mocy* spoczywa? Niechętnem oni okiem spoglądali na to prawo wyższe od innych ustaw; powstawali z zaiadłością na przeciw tym prawom niejakiegoś uniewinnienia, które osiągnąć można było przez traf lub szybkość biegu. Czémże to więc dzieie się, że tak prędko zapomnieli o swych własnych maxymach?

Z resztą, nie idzie tu wcale o wydawanie Emigrantów, tylko o wyłączenie. Rządy obrażone niedomagają się oddania (pod sąd ich własny) tych którzy ie obrazili; zostawiają Bonapartemu cały zaszczyt owéj polityki mocniejszego. Żądają iedynie ogolocenia tych ludzi ze sposobu odpa-

nia uraz. Jestże to prawem czy nadużyciem? Jeżeli to miałyby być nadużyciem, tedy niemoglbym dobrém sumieniem domagać się od mego sąsiada; iżby wzbronit zabójcy weyścia na stanowisko w obrębie jego dziedziny będącej, z ktoregoby wygodnie wymierzwszy mógł mnie trupem położyć.

Lecz czyliż to same tylko Monarchie są tu zagrożonemi? Rzeczypospolite Szwajcarskie, niemająż nie w sobie, coby razilo wzrok i myśli Węglarzy? Owo bowiem męzne Tella plemie, nie są to Republikanie na wzór *Dantona*, nie są to spiskowicy na wzór *Quirogi*; wolność którą oni kochają, nie iest bynajmniej zapomnieniem władzy oycowskiéj i praw małżeńskich, wzgardą podać, pragnieniem zniszczenia. W wielu z tych Rzeczachpospolitych istnieje Arystokracya, a we wszystkich są starożytne i patryarchalne zwyczaje, prostota obyczajów (przedmiot nader poniżającego porównywania), nadewszystko iest w nich Religia. Jakże pomyśleć można, aby rewolucya szanowała to wszystko? Rewolucya która w chwilach naysprzeczniejszych, zniosła niedźwiedzie nawet Kantonu Berny, iako znaki feudalności, mniemając, iż dopełni czynu głębokiej filozofii gdy ie do menażeryi Paryzkiej przeniesie.

Z RZYMU 25 Grudnia.

Oyciec Święty który od wielu już lat podlega chronicznym słabościom, w ostatnich czterech tygodniach zapadł tak dalece, iż niemógł łóżka opuścić; w samo zaś Boże Narodzenie tak zasłabł, iż pragnął przyjąć Najswiętszy Sakrament, który też po 2 godz: po północy z rąk Kardynała Gallefi odebrał. Jednakże spieszenie użyte przez Doktora środki, požądany miały skutek: Jego Świątobliwość w kilka godzin takiéj doznał ulgi, iż Kardynałowi della Somaglia w tymże dniu długie dał posłuchanie, a nawet o interesach kraju mógł mówić. Całe niebezpieczeństwo, dla którego modlitwę przy Mszy *S. pro Pontifice infirmo* zalecono, za usunięte już uważano; i iest nadzieia że Jego Świątobliwość w krótkce do zupełnego przyydzie zdrowia. (*Dos. Austr.*)

Z STAMBUŁU 30 Listopada.

Kapudan - Basza ma przybyć do Stambułu i niebawnie oddać Wice-Admirałowi dowództwo Floty swojej; obecność iego w stolicy dała powód do wielu domysłów nad dyskusjami zaszłemi w Dywanie. Dobry zamiar uspokojenia Greków przez użycie środków umiarkowanych i nadanie im rządu na wzór Wołoszczyzny i Multan został odrzucony w Dywanie a miecz pomsty ma na nowo odzyskać prawa swoje. Wzięcie Koryntu i odsiecz *Mesolongi* doda powstańcom nowój odwagi i coraz bardziej się okazuje, iż same tylko środki pojednawcze będą w stanie uszkodzić Greków.

10. Grudnia (z *Dost. Austr.*)

Kapudan-Basza, ktorego powrot do stolicy przeciwne wiatry opóźniły, przybył do portu tutejszego w dniu 6. b. m. z częścią tylko swojej floty złożoną z okrętu Admiralskiego, fregaty 46 działowój, 4 korwet, 3 brygów i 6 szalup kanonierskich; druga zaś daleko znaczniejsza część w Dardanelach pozostała. Na okręcie Admiralskim znajdowało się kilku greckich Xięży w zakład z różnych wysp Archipelagu a mianowicie z wyspy Scopelo wziętych. Niektóre z wysp dały do zrozumienia Kapudan-Baszy, iż gotowe są uznać zwierzchnictwo Porty, skoroby okręty tureckie od napaści i ucisku Powstańców bronic ich i zasłaniać chciały.

Z zadumieniem słuchano tu rozgłaszanych wieści o klęsce Kapudana-Baszy, którą w dniach pierwszych Listopada

z Saloniki do Negreponu, przy wyspach Scopelo i Skiato miał ponieść. Lubo mniemana tę klęskę Kapitanowie statków jónskich, o czém z wielkim podziwieniem dowiedziemy się, jako naoczni świadkowie przysięga w Zante i Corfu stwierdzili; z zupełną atoli pewnością oświadczyć możemy, że zwycięstwo floty powstańców nad Turkami odniesione wyraźnym jest zwycięstwem, które przecież, iak wiele innych białek tego rodzaju, znajdują w Europie a może i dalej pewną wziętość. (*)

Wszystkie okręty Angielskie po Archipelagu lub Jónskim morzu krążące, nie spodziany odebrały rozkaz z Malty, aby się przy téj wyspie zebrały, z kad, iak się domyślają, popłyną do Tunis, by znać Rząd tamtejszy do wydania Chrześcijan przez jednego z Korsarzy zabranych i w niewolę zaprzędanych, i dopełnienia warunków traktatu po ostatnim bombardowaniu Algieru z barbarzyjskimi Państwami zawartego. W skutek odebrany o tém zdarzeniu wiadomości, eskadra barberyjska przed Messalongi stojąca, natychmiast ruszyła ze swego stanowiska, a iak obłożenie téj ważnej fortecy od strony morza zupełnie zniszono.

Z Kandyi pomysłne doniesienia odebrała Porta. Powstańcy znaczne ponieśli tam klęski, od chwili iak flota Egipska w końcu Sierpnia 6000 wojska na ląd wysadziła.

(Dokończenie nastąpi)

z FRANKFURTU 3 Stycznia.

Kilka pism peryodycznych doniosło 1822 r. że pewien uczeń z Gymnazjum w Regensburgu uszedł i przystał do bandy zbójców. Wieść ta za śmieszna poczytana była; aliści w tych dniach schwytano czterech ludzi, między któremi było trzech prawdziwych rozbójników i jeden zbiegły uczeń; odesłano ich do Sądu kryminalnego w Regensburgu. Zdarzenie to za opłakany przykład służyć może Rodzicom, Opiekunom i Nauczycielom, iak młodzież w czułej pieczy mieć powinni, i własnym przykładem wpaść w nią. Religia która na przeciw podobnym uwiedzeniom najsilniejszą jest obroną.

WIADOMOŚCI LITERACKIE

Semenow, Rzeźnik z Kurska.

Jak hojnie natura niekiedy ulubione (że tak powiem) istoty uposaża i iak daleko działanie swoje w rozwinięciu władz człowieka posuwa, przekonać nas może przykład następujący. Przejeżdżając przez Kursk, mówi pewien podróżny rossyjski, poznałem Fedora Alexejewicza Semenowa, mieszkańca tamtejszego, który na uwagę każdego badacza natury ludzkiej sprawiedliwie zasługuje. *Semenow* liczy lat 27, jest synem wolarza, z najbogatszymi w mieście familiami spokrewniony. W młodocianym wieku zmuszonym był rzeźnictwa się uczyć, gdyż majątek oycy znacznie się zmniejszył. W rzeźnicy, wśród ludzi których cała wiadomość ocenieniem rogów i skór ograniczała się, *Semenow* zajmował się z twierdzeniami *Eulera*, lub myślą wznosił się nad obłoki. Od dzieciństwa rostopny i zręczny, wyrabiał młynki, maszyny i t. d.

(*) Właśnie w téj chwili wszystkie niemieckie i francuskie Gazety, pełne są opisów tego mniemanego zwycięstwa, w którym, według jednych wykładów dwie, według innych cztery tureckie fregaty, na powietrze wysadzone przez palne statki Greków; trzy Brygi, jedna Korweta, (według innych dwie Korwety i pięć brygów) i znaczna liczba z żywnością i amunicją statków przewozowych, w ręce Greków dostać się miała.

Według pospolitej wieści, z napisów na monecie miedzianej czytać się nauczył. Dostał do rąk Arytmetykę, i wnet mimo przeszkody krewnych, wprawnie dodawał, odeymował, mnożył. Dzielenie było mu nieco trudniejsze, lecz i w tém niewielkiej potrzebował skazówki. Tym sposobem postępował codziennie, za wzór biorąc *Kulibina*, *Wlassowa*, i *Grebencykowa*: uczył się iometrii *Aniczkowa*, i matematyki *Eulera*; *Kaestnera* nauczył się na pamięć i z zapalem niewymownym przebiegł cały kurs matematyki *Boesego*. W ciągu lat dwóch nauczył się z niesłychaną łatwością całej matematyki, nie wyłączając rachunku różnicowego i integralnego. Często stokroć wschodząca intrzenka przy tablicach logarytmowych go zastawała. Takowe zatrudnienia oburzyły na niego oycy i wszystkich domowników, wszyscy usiłowali wstrzymać go od zabaw, które według nich obłąkania były dowodem.

Po śmierci oycy lubo ratować upadającej majątek, utrzymywać familię i wieść processa obowiązany, dosyć jeszcze miał czasu zajmować się ulubionymi pracami. Naprawiał zegarki, robił maszyny fizyczne, a naprzód wykończył maszynę elektryczną z całym do niej należącym apparatusem, sam toczył, heblował, lakierował, sam robił amalgamę, sam wszystkie odbywał doświadczenia. Później zrobił elektrofor, trudnił się galwanizmem, magnetyzmem. Wśród tych zatrudnień doskopał się w mechanice, wystawił piec, robił porcellanę, gazy, fosfor.

Ale oddawna niebo gwiazdami ręką Przedwiecznego posiane, uwagę jego na siebie ściągają: złożył więc perspektywę, i wózd niezwykłego zachwycenia przyglądał się nieżyłowi, uważał gwiazd położenie.

Nabywszy gruntu uczył się rolnictwa, zaprowadził fontannę w swoim ogrodzie, fajerwerkami i bawił i straszyl okolicę.

Coraz bardziej sława jego rozszerzała się, każdy ciekawy był widzieć osobliwego człowieka, odwiedzali go najsławniejsi ludzie i najznakomitsi, począwszy od Gubernatora.

Semenow jest teraz właśnie w najpiękniejszej porze wieku, fizyognomią jego, z pierwszego wejrzenia coś niepospolitego okazuje. Twarz uderzająca, nos rzymski, wzrok ognisty, broda niewielka. Rozmowa z nim im dłuższa, tém interessowniejsza, i niepodobna opuścić go bez powzięcia ku niemu prawdziwego szacunku. Tylko systematycznego kursu nauk potrzeba było, a *Semenow* byłby się o palmę z najsławniejszymi mędrkami ubiegał.

Przy takich talentach najpiękniejszy ma charakter duszy. Jest dobrym obywatelem, oycem, synem i mężem, a dla rzetelności powszechnie szacowany.

(Petersb. Zetschr. v. Oldekop.)

Starożytności Rzymskie.

Niedawno znaleziono w parafii *Strathmiglo* Hrabstwa *Fife* w południowej Szkocyi na dwa łokcie pod powierzchnią ziemi sześć brązowych naczyń rozmaitej wielkości, które niezawodnie są zabytkami Rzymskimi. Były one wróżbą nierównie większych odkryć, które po nich nastąpić miały. Jakoż w małej odległości od tego miejsca odkopano wyraźne posady iakich 30 domów w trzech rzędach leżące, a przy nich znaleziono ułamki czworakiego rodzaju urn. Jest to niezawodnie przytoczone od *Ptolomeusza* miasto *Orrea*, które dotąd było przedmiotem tak daremnych, iak troskliwych poszukiwań gorliwych badaczy Starożytności. Jest domniemanie, że wspomnieni przez *Tacyta* (w *życiu Agrykoli* rozdz. 38) *Horestowie* nazwisko swoje od tego wzięli miasta, i zdać się, że ci byli pokoleniem narodu *Wenikontów* zajmujących środek Szkocyi pod górami

zachód owych domów, wydobyto iakich sztuk 40 rozmaitej broni rzymskiej brązowej w kupie leżące. Świeżo dopiero znaleziono w małej odległości na północ urnę rzymską i dwa pieniądze, z których jeden pokazuje twarz *Cesarza Domicyana* iak najpiękniej wybita. Przedmiotem zaś najszykawszym w odkrytym mieście *Orrea*, jest ogromny stół trójgraniasty, wraz z podstawą i słupem z jednego wykuty glazu, który zdać się jeszcze stać iak go Rzymianie zostawili. Zdać się bydz stołem słownym, bez którego żadne miasto Rzymskie niebyło.

ROZMAITOSCI.

— W Astronomicznym roczniku *Bodego* na rok 1823 jest wyrachowanie, oparte na kilkukrotnych pomiarach jeometrycznych naszego rodaka, *Wisniewskiego*, że *Elbrus* położony w zachodniej odnodze łańcucha gór Kaukaskich, ma na wschodnim wierzchołku 2878, a na zachodnim 2898 sążni (*toises*) wysokości, a przeto o 2500 stóp wyższy jest od *Mont-blanc*.

— Najnowszy *Romans* *Waltera Scotta* pod tytułem *Studnia S. Ronana* (o którym wspomnieliśmy w Nrze 5.) wyszedł z druku w Anglii dnia 29 Grudnia, a w Paryżu przedawano jego przekład już we dwa dni później, to jest dnia 21 Grudnia. Księgarz Paryżki zapłacił 3000 franków za to, aby mu półarkuszy korekty angielskiego oryginału pocztą przeselane były. Dzienniki angielskie donoszą, iż niespracowany autor ma wkrótce skończyć nowy *romans*, pod tytułem: *Obłożenie Ptolemaidz*, wyjątek z dzieł krzyżackich opisany przez *Tomásza Cargill Pastora* w *St. Ronan*.

— Wyszło z druku w Paryżu dzieło za upoważnieniem Ministra Woyny, pod tytułem: *Życia Woioowników francuskich* (*Vies des guerriers français*), czyli wzory cnoty, odwagi, wierności, karności i prawości stawione za przykład młodzieży francuskiej. — Kosztuje na miejscu 3 franki.

— Pewien Finlandczyk nazwiskiem *Jan Ohmann* gra teraz w *Tripolis* wielką rolę. Urodzony w *Christinestadt* w roku 1785. przybył do *Tripolis* w roku 1797. (podobno iako chłopiec okrętowy) przeszedł do Islamizmu i teraz piastuje pod nazwiskiem *Kaid Mahomed Es Svid* znakomity urząd wojskowy, zostaje w największych łaskach u *Baszy* iako i w poważeniu u publiczności, z powodu charakteru i talentów swoich. Chociaż w młodym wieku opuścił swą ojczyznę, mówi jednak z łatwością ojczyznym językiem.

DONIESIENIA.

Niżej podpisany Rejent Kancellaryi ziemian-skiej Woiewództwa Mazowieckiego ogłasza niniejszem, iż w skutku zalecenia JW. Prezesa T. C. I. Inst. W. M., w dniu 29 Stycznia i następnych r. b. od godziny 9 zrana do godziny 2 z południa codziennie, wyjąwszy święta, odbywać się będzie w Warszawie przy ulicy Nowy Świat pod liczbą 1281 sprzedaż ruchomości, mianowicie: Mebli, sreber, praetiosów, powozów i t. d., do masy majątku po niegdy *Eliaszu Kaplińskim* pozostającego należących. za gotowe kurs w krajni mające pieniądze. — Dań w Warszawie dnia 15 Stycznia 1824 roku.

St. TRUSZCZYŃSKI Rejent.

Dostać można w Domu Towarzystwa Przy: Nauk, w Księgarni *Zygmunta Szteblera* Dzielek następujących:

1. Wykład Syntetyczny powierzchni skośnych z przystosowaniem do Konstrukcyi Maszyn, Sklepień kamiennych i t. p. in 8vo z tablicami Warszawa. Zll. 4 gro: 20

2. Rys Filozoficzny zasad Rachunku Losów czyli prawdo-podobieństwa. Rozprawa na publicznym posiedz. Król; Warsza: Uniwer: czytana dnia 18 Września 1823 przez K. Garbińskiego. Zll. 3 gro: 10.